

POVIJESNI PREGLED

SAVEZ POLJOPRIVREDNIH INŽINJERA I TEHNIČARA SR HRVATSKE (SPITH-e) AGRONOMIJA — AGRONOM

Agromomija je u najširem smislu znanost o poljoprivredi. Ona obuhvaća znanstvene osnove poljoprivredne proizvodnje.

U širem smislu ona je sinteza teoretskih i praktičnih znanja o primjeni **zakovitosti organske i neorganske prirode, te organizacije i ekonomike na proizvodni proces u poljoprivredi, s ciljem povećanja i poboljšanja njene proizvodnje, njene stabilnosti, ekonomičnosti i produktivnosti.**

Agromomija se oslanja na dostignuća drugih znanosti: **prirodnoznanstvenih, ekonomskih i tehničko-tehnoloških.**

Agromom u običnom standardnom govoru je naziv za poljoprivrednog inženjera i poljoprivrednog tehničara. Prema važećem Statuta Saveza poljoprivrednih inženjera i tehničara (1976. god.) članovi Saveza točka 8. mogu biti: a) Diplomirani inženjeri poljoprivrede s visokom stručnom spremom; b) inženjeri poljoprivrede (ratari, stočari, mehanizatori, voćari — vinogradari i dr.) s višom stručnom spremom; c) Poljoprivredni tehničari sa srednjom stručnom spremom i d) drugi stručnjaci visoke, više i srednje stručne spreme koja je usko povezana s poljoprivrednom struktom, odnosno u praksi uspješno rade na poljoprivrednim poslovima (organizacijski ili tehnološki).

Članovi Saveza PITH-e su agronomi tj. stručnjaci u pravilu s visokoškolskom spremom. Najvažnija je njihova djelatnost u poljoprivrednoj proizvodnji, zatim u naučnim institutima (zavodima); poljoprivrednim stanicama i ostalim organizacijama za unapređenje poljoprivrede.

POČECI AGRONOMSKIH ORGANIZACIJA

Agromomska asocijacija **»Savez poljoprivrednih inženjera i tehničara SR Hrvatske«** je primjernog vremenskog trajanja, kao i ostala srodna društva pa i istovjetna na području SFRJ. Nastala su i razvijala se u sličnim društveno-političkim okolnostima (prilikama).

Prva agromomska organizacija za područje Hrvatske osnovana je u Zagrebu 17. II 1924. god. kao **»Udruženje agronoma«** s 35 članova osnivača. U okviru ovoga udruženja osnovana je posebna sekcija u Ljubljani.

U Beogradu 1926. god. obnavlja se **»Udruženje srpskih agronoma«** koje se od tada zove **»Udruženje jugoslavenskih agronoma«**. Nametnuo se od tada problem spajanja dvaju navedenih udruženja, koja su zajedno okupila 374

člana agronoma ili 122 člana zagrebačkog udruženja, 150 beogradskog i 32 člana u oba udruženja.

Dne 23 — 24. IV 1931. god. na Kongresu u Zagrebu oba udruženja (Zagreb + Beograd) dogovorno ujedinjuju se u jedinstveni Savez udruženja jugoslavenskih agronoma. Prvi predsjednik bio je prof. Ivan Rittig, prof. Poljoprivredno-šumarskog fakuleta u Zagrebu.

Na osnivačkoj skupštini održani su slijedeći programski referati:

1. Prof dr **Stjepan Poštić**: »Naši agronomi i poljoprivredne komore«,
2. Ing. **Dragutin Tomić**: »Suradnja agronoma pri provedbi naših agrarnih problema, naročito problema Savske banovine«,
3. Ing. **Fran Salaj**: »Rad sreskog agronoma u narodu«,
4. Ing. **Vasilije Tarasov**: »Zimski tečajevi na selu«,
5. Ing. **Ivan Varga**: »Nekoji pravci u razvitku našeg zadrugarstva u novije doba«,
6. **Slavko Kolar**: »Projekt zakona o reorganizaciji naše poljoprivredne škole u Petrinji«,
7. **Stjepan Filipović**: »Razdioba pašnjaka kod nas«,
8. **Miroslav Steinhauz**: »Naše državne ergele i njihov utjecaj na naše konjogojstvo«,
9. **Dragomir Grujić**: »Organizacija i unapređenje živinarstva«,
10. Prof. **Ivan Rittig**: »Smjernice za unapređenje našeg voćarstva«,
11. Dr **Mirko Korić**: »Problem pšenice u Jugoslaviji«,
12. Dr **Nikola Ritzoffy**: »Uloga državnih i banovinskih imanja u radu u unapređenju poljoprivrede«.

S navedenim referatima agronomi su se predstavili kao struka.

Izneseni referati su bili »credo« tj. proklamacija za budući rad jugoslavenskih agronoma do propasti bivše Jugoslavije.

Jugoslavensko udruženje agronoma je na prvom mjestu bilo stručno. Novonastaloj državi je bila potrebna svestrana stručna agronomska pomoć. No već od prvih dana agronomi su nastojali da se u društvu afirmiraju kao struka (stalež). Teritorijalno je Društvo bilo organizirano po sekcijama, koje su obuhvaćale tadanje banovine (političke teritorijalne jedinice). Područje sadanje SR Hrvatske uglavnom je zapremala Savska banovina (uža Hrvatska sa Slavonijom) i Primorska banovina (Dalmacija s dinarskim zaleđem). Ne ulazeći u neopravdanost i neprirrodnost teritorijalnih tadanjih političkih podjela agronomi kao i staruka su se morali organizirati. Primjerno uspješno su se organizirali. To je zahtijevala surova realnost.

Održavaju se povremeni posebni sastanci, sekcije, te godišnja skupština, kao npr. Sekcija udruženja jugoslavenskih agronoma Primorske, odnosno Savske banovine.

Već za bivše Jugoslavije tadanji agronomi javljaju se na međunarodno-stručno znanstvenim kongresima, kao i na domaćim odgovarajućim skupovima.

Pri kraju bivše Jugoslavije zadnje godine stvara se **Hrvatsko agronomsko društvo**, odnosno **Srpsko**. Raspad države prekinuo je dalji razvoj Udruženja jugoslavenskih agronoma.

I. KONGRES INŽENJERA I TEHNIČARA JUGOSLAVIJE

Drugi svjetski rat uz velike žrtve u ljudstvu za područje SFRJ (gotovo dva milijuna poginulih) donio je ogromne materijalne gubitke i razaranje. Računa se da je koncem rata, odnosno odmah na početku obnove nacionalni dohodak iznosio samo 30% predratnog, odnosno da je smanjen za cca 3/4 (75%). **Zemlja je opustošena, razorena Trebalo je na ruševinama zemlju materijalno obnoviti i podići.** Već pri prvim pothvatima materijalne obnove zemlje, radilo se i na socijalno-političkom preobražaju društva (političkih prilika itd.).

Računa se da je u ratu izgubilo života 50.000 stručnih, industrijskih i rudarskih radnika i 40.000 intelektualaca. Inženjeri i tehničari kao dio radničke klase uvidjevši porazno stanje iza rata organiziraju se na I kongresu inženjera i tehničara FNRJ u Zagrebu 5—7. V 1946. u masovnu stručnu organizaciju — **Savez inženjera i tehničara NRJ.** Pojedine struke bile su savezne, odnosno republičke sekcije: Društvo inženjera i tehničara Jugoslavije (DITJ), odnosno republike. Tako su npr. agronomi NR Hrvatske činili Sekciju agronoma Društva inženjera i tehničara Hrvatske, odnosno agronomi Jugoslavije svi zajedno su sekcija društva inženjera agronoma tehničara FNR Jugoslavije.

Dne 5—6. V 1946. dr **Artur Starc** iznosi na kongresu zadatke inženjera i tehničara FNRJ. Isti je odražio kongresni referat »Obnova i izgradnja zemlje« (5—6 V. 1946). Referat je općejugoslavenskog značenja. Za agronome je iznesen referat (A. Starc) »Problemi i neposredni zadaci poljoprivrede i sudjelovanje agronoma u njihovom rješavanju«.

Oba ova referata poslužila su kao stručno — političko platforma direktiva radu agronoma do osnivanja Društva agronoma NR Hrvatske (DAH-e).

Delegati agronomi zagrebačkog I kongresa inženjera i tehničara FNRJ dne 6. 5. 1946. god. donijeli su posebne zaključke o radu Sekcije DITH-e agronoma. Agronomski zaključci (rezolucija) su bili u duhu saveznih zaključaka kongresa: Obnova i izgradnja zemlje tek izašle iz rata!!

DRUŠTVO AGRONOMA HRVATSKE (DAH)*

U periodu između I kongresa inženjera i tehničara NRH i osnutka Društva agronoma Hrvatske, društveno-stručni rad agronoma odvijao se je u okviru sekcije Društva inženjera i tehničara agronoma NR Hrvatske. Uglavnom je bio forumski. Agronomska sekcija pokrenula je i osnovala 1946. god. Centralnu poljoprivrednu knjižnicu pri Poljoprivredno-šumarskom fakultetu (poljoprivreda).

U navedenom periodu naročita briga bila je posvećena **Gospodarskom listu** i **Agronomskom glasniku**. Stručni rad agronoma se je odvijao u duhu kongresnih zaključaka (1946).

*U DAH-e automatski su se uključili svi članovi predratnog poljoprivrednog društva tehničara.

Dne 21. svibnja 1951. god. umjesto Agronomske sekcije društvo inženjera i tehničara NR Hrvatske osnovalo je Društvo agronoma NR Hrvatske (SAH). Osnivačka skupština održana je u Zagrebu.

Prvi predsjednik bio je ing. **Nikica Rapajić**. Osnivačkoj skupštini je predsjedavao ing. **Drago Vodopija**.

U prvom Upravnom odboru Društva (DAH) bili su slijedeći članovi:

Ing. **Nikica Rapajić**, predsjednik

Dr Albert Ogrizek

Ing. Drago Romanović

Ing. Drago Vodopija

Ing. Milan Nikolić

Vladimir Lešić

Ing. Dušanka Kopač

Ing. Paula Pavlek

Mitar Solar

Ing. Momčilo Savičević

Ing. Nikola Francetić

Ing. Andrija Tambača

Boris Živec

Ing. Branko Sečen

Ing. Ivica Njegovan

Nada Gleđa

Ing. Ante Golušić

Ing. Voja Žegarac

Ivan Sanković

Mladen Antolić

Ing. Tomislav Tesarović

Ing. Martin Prelec

Ing. Nenad Mijatović

Ivan Karamarković

Ing. Dalibor Defilippis

Financijska kontrola:

Ing. Josip Topličan

Ing. Vladimir Fiegenwald

Josip Bratec

Sud časti:

Dr Nikola Šerman

Ing. Pero Radmanović

Ing. Slavko Pavlek

O potrebi osnivanja stručnog udruženja agronoma (inženjera i tehničara) raspravljalo se je još za vrijeme borbe (Slunj, Glina), te 1945. u ZAVNOH-u (Split).

Na osnivačkoj skupštini donesen nacrt »Pravila«, kasnije su i potvrđena **Pravila** (1952). Članovi društva su inženjeri agronomi i poljoprivredni tehničari. Svake druge godine održava se redovna skupština DAH-a, na kojoj se donosi izvještaj o radu proteklog perioda, te plan i program rada DAH-a za naredni period.

U prvo vrijeme agronomi su se uklopili na radu obnove poljoprivrede, u zadrugarstvu, uvođenje privrednog računa, u počecima organiziranja poljoprivrednih stanica, donošenje raznih prijedloga za pravila poljoprivredne službe, na stabilizaciji poljoprivrednih dobara, na organiziranju savjetovanja unapređenja ratarske, stočrske proizvodnje itd.

Rad DAH-e na terenu se je odvijao putem teritorijalnih **Podružnica**, čije područje se je poklapalo s područjem Kotara, odnosno bilo je Podružnica i na nekim poduzećima (imanjima).

DAH-e je na svakoj godišnjoj skupštini uz izvještaj o radu podnosio program i plan rada za nastupajući period. Istovjetno je bila struktura rada Podružnice DAH-e.

Podružnice DAH-e za period 1951 — 1961.

1. Bjelovar	11. Pazin
2. Đakovo	12. Podravska Slatina
3. Gospić	13. Rijeka
4. Nova Gradiška	14. Slavonska Požega
5. Karlovac	15. Split
6. Koprivnica	16. Vukovar
7. Krapina	17. Zagreb
8. Križevci	18. Županja
9. Osijek	19. Belje
10. Pakrac	20. Zarčetje (aktiv)

U toku 1952. god. održan je u Zagrebu Kongres poljoprivrednih inženjera i tehničara Jugoslavije.

Prije prvog Kongresa poljoprivrednih inženjera i tehničara Jugoslavije izvršena i publicirana je evidencija članova DAH-e (Agronomski glasnik).

Na redovnoj godišnjoj skupštini 1961. god. DAH-e prerasta u Savez poljoprivrednih inženjera i tehničara Hrvatske (SPITH-e), uporedo se reorganiziraju podružnice u društva po teritoriju djelovanja općina. Boj podružnica se je povećao.

Društva poljoprivrednih inženjera i tehničara su podružnice:

1. Beli Manastir	25. Osijek
2. Benkovac	26. Pakrac
3. Biograd na moru	27. Petrinja
4. Bjelovar	28. Podravska Slatina
5. Čakovec	29. Poreč
6. Čazma	30. Pula
7. Daruvar	31. Rijeka
8. Donji Miholjac	32. Sesvete
9. Dubrovnik	33. Sisak
10. Đakovo	34. Slavonska Požega
11. Garešnica	35. Slavonski Brod
12. Gospić	36. Valpovo
13. Imotski	37. Varaždin
14. Ivanec	38. Velika Gorica
15. Ivanić - Grad	39. Vinkovci
16. Karlovac	40. Virovitica
17. Knin	41. Vrbovec
18. Koprivnica	42. Vukovar
19. Krapina	43. Zabok
20. Križevci	44. Zadar
21. Kutina	45. Zagreb
22. Našice	46. Zelina
23. Nova Gradiška	47. Županja
24. Novska	

Kroz period iza osnivanja SPITH-e osnovan je Poljoprivredni centar SR Hrvatske s centrom za prenošenje znanosti u poljoprivredu. Poljoprivredne stanice se učvršćuju, ali se integriraju s agrokombinatima ili PIK-ovima. Održavaju se savezna stručna savjetovanja (kongresi) za voćarstvo i vinogradarstvo i za zaštitu bilja.

Općinska poljoprivredna društva su stručni centri inženjera agronoma i poljoprivrednih tehničara općinskog područja.

28. V 1976. na redovnoj godišnjoj skupštini Saveza PITH-e prihvaćen je sadašnji Statut Saveza PITH-e. Savez za sada sačinjavaju teritorijalna društva, koja pokrivaju područja općinskih skupština oko 40 na broju. Savez PITH-e broji oko 4000 članova.

AGRONOMSKI GLASNIK

Agronomski glasnik je stručno-znanstveno glasilo agronoma SR Hrvatske. U njemu su se od prvih stranica (brojeva) iznosili stručni (staleški) klasni i znanstveni problemi agronoma povezani s općepoljoprivrednim problemima (kretanjem u proizvodnji). Kod agronomskog glasnika postoji predratni period (period između dva prošla rata), te poratni — period u novoj Jugoslaviji (FNRI — SFRJ).

Agronomski glasnik — predratni period

Prvi jugoslavenski stručni agronomski časopisi bili su: **Gospodarska smotra** — organ zagrebačkog Udruženja agronoma i **Agronomski pregled** — organ beogradskog Udruženja jugoslovenskih agronoma.

Redakciju Gospodarske smotre sačinjavali su:

Prof. M. Gračanin
Ing. Stjepan Jurić
Dr Ljudevit Prohaska
Dr Aloiz Tavčar

Dr Albert Ogrizek
Dr Stjepan Poštić
Ivan Rittig
Ing. Josip Teržan

Oba časopisa su se ujedinila u Agronomski glasnik, koji je počeo izlaziti u Zagrebu 1930. godine. Kako smo prije spomenuli od oba prvotna naša agronomska udruženja nastao je **Savez udruženja jugoslovenskih agronoma** na Kongresu u Zagrebu 23 — 24. IV 1931. god.

Prvi urednik Agronomskog glasnika bio je dr **Stjepan Poštić**, a članovi redakcije: dr **Albert Ogrizek**, ing. **Stjepan Jurić**, dr **Ljudevit Prohaska**, prof. **Ivan Rittig**, dr **Aloiz Tavčar**, ing. **Josip Teržan**.

Glavni i odgovorni urednik bio je dr **Stjepan Poštić**. U prvom broju u veljači 1930. god. piše: »Ovom sveskom počinje izlaziti Agronomski glasnik namjesto dosadašnje Gospodarske smotre — kao glasila Udruženja jugoslovenskih agronoma u Beogradu. Prema tome je ovaj Glasnik nastavak rada započetog i provedenog putem spomenutih glasila.

Pokraj toga ovaj glasnik imat će u sebi i nešto novoga, što se razlikuje od dosadašnjih spomenutih glasila, ne samo po nazivu nego i po sadržaju, u tome što treba da jasnije izražava novu situaciju, nove prilike i nove potrebe.

Sadržaj radova (napisa) u Agronomskom glasniku trebaju sadržavati stručni i staleški materijal.

Nakon par brojeva Agronomski glasnik prelazi u Beograd (1932—1941). Ovdje je urednik dr **Dragomir Čosić** s redakcijom: dr **Ljudevit Prohaska**, ing. **Vojislav Đorđević**, dr **Pavle Vukasović**, ing. **Milan Kriškof**, a u 1935. god. redakcija se proširuje s: ing. **Jovo Popović**, ing. **Aleksandar Ilić**, dr **Branko Horvat**, ing. **Josip Teržan** i ing. **Dragiša Nikolić**.

Urednik 11. broja 1935. god. ing. **Borivoje Atanacković** s popunjenom redakcijom: ing. **Milan Jurković** i dr **Karlo Šostarić — Pisačić**. Od broja 7—8 1936. god. je urednik ing. **Dragan Nikolić** s novim članovima redakcije ing. **Kamenko Ćirić**, dr **Branko Pešić**, dr **Dušan Rosić**. Zadnji predratni urednik od 8/9 do 3/41. ing. **Franjo Lukman** s redakcijom ing. **Maksim Goranović**, ing. **Ljubiša Ilić**, ing. **Jovan Rogulić**.

Predratni Agronomski glasnik je donosio stručno-znanstvene članke, rasprave, vijesti o radu Saveza, sekcija, sadržaji referata sjednica, prikazi literature i dr.

Agronomski glasnik iza oslobođenja — poratni period

Agronomski glasnik je obnovljen kada je osnovan DAH-e (1951). Prvi urednik je ing. **Stipe Starčević**. Uredništvo u prvom broju obraća se članovima DAH-e i čitaocima Agronomskog glasnika poručuje programatski.

Ovaj časopis ima zadatak da objavljuje i raspravlja sva važnija područja iz oblasti poljoprivrede, da obrađuje pitanja socijalističke proizvodnje, kao i ostale probleme, koji su u vezi s izvršavanjem zadataka našega Društva.

Časopis će donositi: Uputstva za rad podružnicama, aktivima i članovima Društva, dopise iz rada podružnice i članova Društva, isticati zaslužne poljoprivredne radnike na polju njihovog društvenog i stručnog djelovanja.

Članke i rasprave organizacionog i privrednog karaktera: zadružnih organizacija, državnih poljoprivrednih dobara i ostalih poljoprivrednih ustanova. Posebno će se baviti pitanjima organizacije poljoprivredne službe i poljoprivrednih stručnjaka.

Donosit će pregled stručne literature, rezultata naučnog rada fakulteta i naučnih ustanova.

Na taj način časopis će popuniti onu prazninu, koja je dosad u stručnoj poljoprivrednoj literaturi u našoj Republici postojala, te će u tome smislu biti vezana između listova Biljna proizvodnja i Stočarstvo.

Poruku Uredništva obnovljenog Agronomskog glasnika nadopunjuje ing. **Nikica Rapajić** prvi predsjednik DAH-e slijedećim riječima: »Pokretanjem ovoga lista Izvršni odbor izvršuje jedan važan zaključak, koji je osnivačka skupština našega Društva donijela. Zadaci, koji su na osnivačkoj skupštini postavljeni, imaju s jedne strane veliko opće značenje i specijalnu važnost za svakog člana Društva. Izvršenje tih zadataka zavisi u prvom redu o urednosti i zalaganju svakog pojedinog člana, o metodu rada, društvenoj disciplini, pravilnoj i čvrstoj organizaciji, a zatim o potrebama sredstava. Jedno od vanjih sredstava za izvršenje tih zadataka je ovaj društveni organ.

Članovi našeg društva su razmješteni po čitavoj teritoriji Republike. Organizirano je šest podružnica*) s većim brojem aktiva. Podržavanje stalne veze s podružnicama, aktivima i članovima, prenošenje uputstava, iskustava stečenih u radu pojedinih podružnica, aktiva i članova, pa obrađivanje aktualnih problema iz njihovog života i rada moguće je samo onda ako Društvo raspolaže vlastitim organom.

Ne nije dovoljno samo imati vlastiti društveni organ. Svrha time nije postignuta. Bit će postignuta onda ako ovaj bude zaista efikasno sredstvo za izvršavanje spomenutih zadataka i pravi odraz života i rada članova Društva, društvene organizacije, naše poljoprivredne problematike. Da bi se to postiglo dužnost je svakog pojedinog člana, podružnice i aktiva, da se brinu da svi članovi primaju list i da u njemu surađuju. Naša problematika je bogata i raznovrsna i pruža nam svestrane mogućnosti za obradu bogatog i interesantnog materijala. Suradnja velikog broja ljudi iz dužnosti omogućit će, da se u listu razvije živa, plodna i bogata diskusija o problematici poljoprivredne proizvodnje, poljoprivredne službe i uloge poljoprivrednih stručnjaka u rekonstrukciji poljoprivrede.

Uvjereni smo da ćemo u tome imati uspjeha i da ćemo i na ovaj način korisno poslužiti zajednici i sami sebi«.

Nakon poruka prvog urednika ing. Stjepana Starčevića obnovljenog Agronomskog glasnika i prvog predsjednika DAH-e ing. Nikice Rapajića koje smo ovdje iznijeli iz Agronomskog glasnika br. 1. (1967) jasno, precizno (koncizno), monografski (sveobuhvatno) su zacrtane uloge i zadaci Društva i njenog glasila.

Agronomski glasnik je oduvijek bio na braniku staleških interesa kao struke, objavljuvao je društvene vijesti, njegove stranice bile su otvorene za diskusiju. Od prvih dana objavljuje stručne, stručno-naučne i naučne vijesti, napose rezultate naših institucija, vijesti iz svijeta itd. itd.

*) Sada oko 40 podružnica sa 4000 članova!!!

Agronomski glasnik je otvoren za suradnju stručnjaka iz cijele SFRJ.

Urednici obnovljenog »Agronomskog glasnika«

Red. br.	Prezime i ime	Period
1.	Ing. Stjepan Starčević	1951.
2.	Ing. Ante Petričić	od br. 5/1951. do 12/1952.
3.	Ing. Bogdan Jugo	od br. 1/ 1953. do 3/ 1959.
4.	Kondominijum urednički	ing. Pero Dimić, ing Nenad Mijatović, dr Većeslav aPvlek, ing. Vojo Žegarac, dr Bogdan Jugo
5.	Dr Većeslav Pavlek	1960 — 27. VI 1963.
6.	Ing. Franjo Šatović	1963 — 1976/77.
7.	Dr Ivan Novak	1977.

Od 6. VII 1959. (predsjednik Društva je prof. **Josip Gotlin**) je prelomni moment kod Agronomskog glasnika. Financijski se osamostaljuje. Otvara čvrste rubrike: Mjesto i uloga agronoma u socijalističkoj poljoprivredi, Agrarna politika i ekonomika agrara — Biljna proizvodnja.

U toku 1963. godine otvara Agronomski glasnik još specijalističke rubrike: a) Ratarstvo i povrtlarstvo, b) Stočarstvo, c) Voćarstvo i vinogradarstvo, d) Mehanizacija, e) Ekonomika i organizacija.

Sve više radovi objavljeni u Agronomskom glasniku imaju sadržaje na jednom od stranih velikih jezika, pa sam naslov te »Sadržaj« radova je na tri strana jezika: engleskom, francuskom, njemačkom.

Agronomski glasnik počeo je izlaziti kao stručno - staleško - informativno glasilo prije rata »Saveza udruženja jugoslovenskih agronoma« odnosno DAH-e, a od 1959. god. je glasilo SPITH-e i uz prijašnje predratne attribute sada je visokostručni, stručno-naučni, odnosno naučni list, čije strane su otvorene svima agronomima i ostalima u SFRJ!!!

III JUGOSLAVENSKI SIMPOZIJ O PROIZVODNJI I KORIŠĆENJU KRMNOG BILJA

Na Bledu je održan III jugoslavenski simpozij o proizvodnji i korišćenju krmnog bilja. Trajao je od 30. u svibnju do 2. u lipnju o.g. zaključno.

Pokrovitelj Simpozija bio je dipl. inž. Milovan Zidar, predsjednik Saveznog komiteta za poljoprivredu i šumarstvo.

Nositelj Simpozija bila je Sekcija za krmno bilje pri Savezu poljoprivrednih inženjera i tehničara Slovenije, a organizator Simpozija bio je Agromski odjel Biotehničkog fakulteta u Ljubljani.

Za vrijeme trajanja Simpozija podnešeno je ukupno 73 referata. Pored 2 uvodna referata, podnešeno je 27 referata iz područja problematike gnojenja travnjačkih i drugih krmnih kultura, zatim 34 referata o travnjacima i višegodišnjim krmnim kulturama. Ove dvije grupe referata nije moguće potpuno odijeliti jednu od druge, pa je razvrstavanje učinjeno više zbog preglednosti, već prema srži, tj. osnovnoj zamisli u pojedinom referatu. U grupi jednogodišnjih krmnih kultura podnešeno je 10 referata.

Predsjednik Organizacijskog odbora, prof. dr Gvido Fajdiga podnio je uvodni referat pod naslovom: »Trava u jugoslavenskom narodnom gospodarstvu«. Iznešenim mislima prof. dr Fajdiga upravo je najavio teme, o kojima je kasnije bilo referirano. Ovdje je dovoljno navesti njegovu vlastitu tvrdnju, nastalu u višegodišnjem znanstvenom i praktičnom radu. Smisao te tvrdnje je u tome, da 4 do 6 otkosa u jednom vegetacijskom razdoblju daju 3 puta veći prirod proizveden za dvije trećine jeftinije u odnosu na 1 do dva otkosa. Pri tome je Fajdiga ponovio poznatu Böhmovu rečenicu: »Trava može dati najviše po najnižoj cijeni«. U pojedinim dijelovima izlaganja prof. Fajdige o mogućnostima proizvodnje hranjivih tvari u travama i leptirnjačama, kojih mogućnosti kao da ni sami nismo uvijek dovoljno svjesni u svakodnevnom radu, osjećao se ponekad gotovo lirski prizvuk, ali je takav ugođaj pokazivao otvorenost, iskrenost i ljubav prema pozivu, u kojem je prof. Fajdiga proveo preko 25 godina. Svršetak toga izlaganja popraćen je snažnim pljeskom i priznanjima naših najpoznatijih znanstvenika iz tog područja.

U diskusijama o ostalim referatima izrečene su i objašnjene mnoge pojedinosti, što nije moguće niti približno pojedinačno opisati. Ipak, moguće je iznijeti nekoliko vlastitih zapažanja, koja, makar i u grubom prikazu, nadam se, obuhvaćaju cjelokupnu diskusiju.

Ukazano je na velik napredak u unapređivanju proizvodnje krmnog bilja već i tim, što su gotovo potpuno napuštene travno-djetelinske smjese sastavljene iz velikog broja vrsta trava i leptirnjača. Iz podnešenih referata očit je napredak i po tome, što su, još i ne tako davno, u nas u pokusima ispitivane pojedine vrste trava i leptirnjače stranog podrijetla, a na ovom simpoziju je u nekim referatima izviješteno o rezultatima istraživanja o usporedbi raznih domaćih odlika pojedinih vrsta biljaka. Iznešeno je, da su domaće odlike nekih vrsta trava uspoređene s odlikama stranog porij-

jekla, te je pokazano, da su domaće odlike često jednakovrijedne, pa i bolje, od stranih.

Nadalje, ukaazno je na potrebu, da se u završni dio pokusa o proizvodnji krmnog bilja, naravno, tamo gdje je to moguće, uvede ispitivanje utjecaja proizvodnog krmnog bilja na proizvodnju mlijeka i mesa.

Nedostatak je, što nije bilo izvještaja o pokusima i dosadašnjim iskustvima iz područja konzerviranja krme, te o mogućem utjecaju pojedinih načina konzerviranja na proizvodnju mlijeka i mesa.

Dodao bih, potrebna su nam istraživanja u stjecanju otpornosti na smrzavanje i sušu, jer su to česte klimatske pojave i obilježje su mnogih naših staništa.

Tijekom Simpozija dvojica američkih stručnjaka opširno su i fotodokumentirano ukazali na uspjehe u prevođenju atmosferskog dušika u oblike dostupne biljkama pomoću preparata, koji je u nas poznat pod nazivom »agro-vita«. Ispitivanja tog preparata u nas još traju, pa je potrebno sačekati rezultate naših istraživanja.

Za žaljenje je što ovom Simpoziju nisu prisustvovali i predstavnici SR Crne Gore. Tako su mnogim učesnicima ostali nepoznati radovi i dostignuća o proizvodnji krmnog bilja na području te republike.

U kraćoj ekskurziji četvrtoga dana učesnici Simpozija posjetili su neke stočne forme i pokusna polja, pa je time i završen III jugoslavenski simpozij o proizvodnji i korišćenju krmnog bilja.

Potrebno je napomenuti, da predstavnici sredstava obavještavanja javnosti nisu pratili rad ovog Simpozija.

Za veliki trud u pripremama, dobroj organizaciji i gostoprimstvu organizatorima Simpozija treba odati priznanje i zahvalnost, uz naglasak, da je prof. dr Jože Korošec, kao tajnik Organizacijskog odbora, obavio »lavovski dio« posla u organiziranju Smpozija.

Dipl. Inž. mr Zeljko Magdić

IZ RADA SAMOUPRAVNOG FONDA ZA UNAPREĐIVANJE I RAZVOJ STOČARSTVA U SRH

Već kod formiranja Fonda 1972. godine utvrđeni su osnovni zadaci Samoupravnim sporazumom, Pravilnikom Fonda kao i kasnijim zaključcima Skupštine i Upravnog odbora.

Zadaci Fonda bili su:

- kreditiranje uzgoja nabave rasplodnih grla u društvenom i privatnom sektoru,
- kreditiranje, izgradnje, adaptacije i opremanje objekata za proizvodnju mlijeka i uzgoj rasplodnih grla kao i njihovu nabavu,
- kreditiranje uređenja i opremanje preradbenih kapaciteta,
- kreditiranje i financiranje drugih mjera i akcija koje utječu na povećanje stočarske proizvodnje.

Sredstva za provođenje prednjih ciljeva osiguravana su u proteklom periodu iz slijedećih izvoda:

— doprinos SR Hrvatske	133,322.610	38,4%
— doprinos članica	1,447.500	0,4%
— krediti Privredne banke	80,500.000	23,2%
— otplata kredita	119,357.693	34,3%
— kamate na kredite	12,997.049	3,7%
U K U P N O	347,624.852	100,0%

Stanje odobrenih i iskorištenih kredita i izvori kreditiranja

u 000 din.

Izvori sredstava	Odobreni iznos	%	Iskorišten iznos	%
Samoupravni fond i PB	342.874	41,2	265.174	39,9
Sredstva korisnika i bankarska sredstva	266.499	31,9	195.911	29,5
Učešće korisnika u repromat.	244.725	26,9	203.789	30,6
U K U P N O	834.098	100,0	664.874	100,0

Ako bi se usporedili ovi podaci s brojem kreditiranih grla, dolazi se do zaključka da je kreditiran veći broj grla nego li je povećanje za 4.191 grlo. Normalno da i ovo povećanje nije kreditirano. Što je najvažnije u govedarskoj proizvodnji je poboljšana dobna struktura krava na oba sektora, pa i mliječnost, što je naročito izraženo na društvenom sektoru. Sada pak poznata mliječna kriza — viškovi mlijeka — osjeća se u opadanju interese kod proizvođača za nova ulaganja u robnu proizvodnju.

Pregled odobrenih i iskorištenih kredita po namjeni

u 000 dinara

Namjena	Odobreno	%	Iskorišteno	%
govedarstvo	175.633	46,7	131.821	49,7
svinjogojstvo	40.318	10,7	26.267	9,9
ovčarstvo	10.150	2,7	5.043	1,9
peradarstvo	22.968	6,1	19.341	7,3
konjogojstvo	1.214	0,3	741	0,3
objekti i oprema	92.698	24,6	61.153	23,1
učešće u međunarodnim kreditima	33.074	8,9	20.818	7,8
U K U P N O:	376.055	100,0	265.184	100,0

Pregled ugašenih kredita i saldo neiskorištenih kredita

u 000 dinara

namjena	ugašeni krediti	kreditu u korištenju
govedarstvo	25.577	18.235
svinjogojstvo	3.795	10.256
ovčarstvo	2.061	3.046
peradarstvo	—	3.627
konjogojstvo	54	419
objekti i oprema	1.494	30.051
učešće u međunarodnim kreditima	200	12.056
U K U P N O:	33.181	77.690

Pregled broja grla obuhvaćenih u odobrenim i iskorištenim kreditima

namjena	odobreno	iskorišteno
govedarstvo	31.768	27.397
svinjogojstvo	29.269	19.309
ovčarstvo	21.838	12.250
peradarstvo (000)	733	659
konjogojstvo	74	33

Podaci o kretanju brojnog stanja rasplodnih goveda pod tretmanom selekcije koja su i jedino dolazila u obzir za kreditiranje pokazuju da je najmanje apsolutno povećanje broja tih grla na području Like, Dalmacije, Gorskog kotara i Istre. Ako analiziramo podatke o odobrenim i realiziranim kreditima za tu namjenu, dovode nas do jednostavnog zaključka da iz tih područja nije bilo zahtjeva za takvo kreditiranje (uzgoj ili nabava grla) ili ako ih je bilo nakon što su krediti odobreni nisu realizirani.

Pregled brojnog stanja rasplodnih goveda na društvenom i privatnom sektoru (grla pod selekcijom) u razdoblju 1972 — 1977. godina.

Sektor	Broj krava		Broj ženskog podmlatka na 100 kom.		Povećanja ili smanjenje		Ukupno povećanje
	1972.	1977.	1972.	1977.	Krava	Ženskog podml.	
Društveni	10440	10668	8484	8273	228	—211	17
Privatni	12434	28818	8778	15783	16384	7005	23389
UKUPNO:	22874	39486	17262	24056	16612	6794	23406
Indeks	100	173	100	139			

Sto je zabrinjavajuće i dalje na tom području postoji i daljnje opadanje broja ženskog podmlatka u odnosu na broj krava, dakle nema redovnog remonta. Iz tih razloga je i nedovoljno korištenje sredstava po operativnom programu kreditiranja rezervi mesa u živoj stoci na brdsko planinskim područjima. Daljnji problem na tim područjima je organiziranje minimalnih uzgojnih mjera — u. o ili kvalitetni prirodni pripust, kao i rasplodna evidencija radi daljnjeg zadržavanja podmlatka u uzgoju i njegovo kreditiranje.

Ostala područja i pojedine općine i organizacije unutar tih područja pokazuju znatno povećanje grla analogno korištenju sredstava.

Kretanje robne proizvodnje mlijeka na području značajnijih regija SRH u 1977. godini

Regija	Broj proizv. koji isporučuju mlijeko		Broj proizv. s isporučenih 10.000 litara i više		otkupljeno mlijeka 1977. u 000 lit.	otkupljeno po domać.	
	1977.	1972.	1976.	1977.			
Bjelovar	30.253	101	385	470	122	103.359	3.416
Osijek	23.483	25	223	313	140	65.915	2.807
Zagreb	20.339	57	347	467	134	84.390	4.149
Varaždin	13.330	2	29	17	58	24.395	1.830
Karlovac	7.290	28	66	117	177	20.073	2.753
Sisak	5.916	6	56	93	166	16.596	2.805
UKUPNO:	100.611	246	1216	1.477	121	314.728	3.128

Kod svih regija u apsolutnom je porastu broj isporučilaca mlijeka s preko 10.000 litara i više osim kod varaždinske regije gdje je u proteklom periodu bila uvedena najveća restrikcija otkupa mlijeka.

Pregled iskorištenih kredita I tranše 1. kreditne linije Međunarodne banke za obnovu i razvoj (Kutjevo, Karlovac, Bjelovar, Zagreb)

Namjena kredita i struktura	Ukupno	%
Objekti,	26,443.514	51,3
Oprema i mehanizacija	21,040.955	40,0
Stoka	4,593.131	8,7
UKUPNO:	52,560.600	100,0
Međunarodna banka	20,092.500	38,6
Poslovne banke	10,516.280	20,2
Samoupravni fond	10,952.250	20,9
Vlastito učešće	10,718.070	20,3
UKUPNO:	52,560.600	100,0

Kreditni su iskorišteni kod 292 domaćinstva. Izgrađeno je ili adaptirano 2.762 stajališta ili po domaćinstvu 9,5 stajališta.

Budući je pri kraju korištenje 1. kreditne linije Međunarodne banke, a već je u toku mogućnost korištenja i 2. kreditne linije čija namjena je slijedeća:

Izvori sredstava	Društveni %	Kooperacija %	Ukupno %
Međunarodna banka	82,800.000 41	54,908.000 28	137,708.000 35
Lokalne banke	34,331.500 17	68,635.000 35	102,966.500 26
Samoupravni fond	34,331.500 17	33,337.000 17	67,668.500 17
Vlastito učešće	50,457.500 25	39,220.000 20	89,707.500 22
UKUPNO:	201,950.500 100	196,100.000 100	398,050.500 100

Od navedene konstrukcije predviđeno je u društvenom sektoru do-investirati mljekare za prihvatanje mlijeka, nabavu kamiona — cisterni za prijevoz mlijeka i opremanje sabirnih stanica (laktofriza), dok je za kooperaciju planirana daljnja izgradnja, adaptacija i opremanje objekata za proizvodnju mlijeka, proizvodnju i spremanje stočne hrane te nabavu rasplodnih grla.

Ova sredstva najvjerojatnije će se trošiti samo dijelom u ovoj, a većim dijelom u 1979., a možda i 1980. godini. U tom smislu i u našem finansijskom planu je predložen za ovu godinu iznos od 20 milijuna dinara.

Prethodne informacije za korištenje ovih sredstava prema dogovoru u udruženoj banci Zagreb, prikupljaju se za društveni sektor u poslovnoj zajednici za stočarstvo, a za kooperaciju u Zadružnom savezu Hrvatske.

Nakon što se zatvori konstrukcija i načine elaborati, pojedine organizacije podnijet će zahtjeve prema spomenutoj konstrukciji između ostalih i za unapređivanje i razvoj stočarstva u SRH.

Promet rasplodnih goveda u proteklom periodu vršen je putem organiziranih rasplodnih sajmova kao i prometom unutar organizacija i po godinama izgledao je ovako:

Godina	bikovi	krave i junice	ženski pod- mladak	Ukupno	Index
1972.	422	918	—	1.342	100
1973.	412	1.922	849	3.153	237
1974.	318	2.188	1.268	3.774	281
1975.	350	2.784	1.247	4.381	326
1976.	338	3.179	1.471	4.988	371
1977.	368	4.227	1.115	5.908	440

Organizirani promet rasplodnih goveda pokazuje također vidan napredak u razmatranom periodu uz napomenu da od 1972. godine osim 200 grla za društveni sektor holstein pasmine i 50 grla za kooperaciju oberintalske pasmine za područje Dalmatinske zagore uvoza u našu Republiku nema, a u isto vrijeme na organiziranim sajmovima pojavljuju se kupci i iz drugih republika.

Ovakav organizirani pristup aukcijske prodaje stoke nameće nužnost i hitnost izgradnje aukcijske dvorane za prodaju stoke u Bjelovaru.

I u svinjogojskoj proizvodnji također su postignuti značajni rezultati.

Brojno stanje rasplodnih krmača u uzgojnim organizacijama

Godina	mb	Društveni sektor		Privatni sektor		Sveukupno
		mb	Ukupno	mb	proizvod.	
1972.	2.790	12.295	15.085	579	6.300	21.964
1977.	4.500	14.623	19.123	580	18.000	42.503
Poveć.	1.710	2.328	4.038	1	11.700	20.539

Kao što je vidljivo broj kvalitetnih grla porastao je u svinjogojstvu čak za 93% ili za preko 20.000 kvalitetnih krmača, nešto više negoli je iskorišteno sredstava za tu namjenu.

Naročito je porastao broj rasplodnih krmača u IPK Osijek i PIK »Bjelje«, kao i kod većine organizacija koje se bave kooperacijom.

Najveći proizvođač rasplodnih nazimica i nerastova svinjogojska farma Sesvete samo prošle godine za potrebe kooperacije isporučila je preko 4.700 kvalitetnih grla. Nešto manjim trendom nastavlja i u ovoj godini.

U objekte i opremu povećan je udio iz planiranih 12% sredstava u 1972. na 24,6%, odnosno 23,1% iskorištenih sredstava za tu namjenu. Za ovu namjenu bilo je uvijek, a i sada najviše zahtjeva.

U kreditiranje opreme i u narednom periodu uključit će se proizvođači opreme koristeći sredstva Fonda za kreditiranje domaće opreme što će uveliko pomoći u rješavanju zatvaranja ove konstrukcije.

Plan i program kreditiranja u 1978. godini

Namjena	Angažirano	Slobodno	Ukupno	%
govedarstvo	750.000	18,250.000	19,000.000	19,6
svinjogojstvo		8,250.000	8,250.000	8,5
ovčarstvo		3,500.000	3,500.000	3,6
peradarstvo		5,000.000	5,000.000	5,2
konjogojstvo		1,000.000	1,000.000	1,1
objekti i oprema	5,600.000	9,690.400	15,290.400	15,8
učešće u međunarodnoj kreditnoj liniji	24,759.600	20,000.000	44,759.600	46,2
UKUPNO:	31,109.600	65,690.400	96,800.000	100,0

Programom i planom za 1978. godinu najveća sredstva predviđena su za praćenje II kreditne linije Međunarodne banke za kreditiranje opreme u mljekarama, transportnih sredstava, laktofriza, izgradnju i opremanje objekata u kooperaciji te nabavu stoke kod individualnih proizvođača.

S. Brlek

STOČARSKA IZLOŽBA »VRBOVEC 1978«

U prisustvu više od 3.500 posjetilaca u Vrbovcu je 9. i 10. rujna održana 15. jubilarna stočarska izložba bjelovarske regije.

Na izložbu je predvedeno preko 260 krava, junica i bikova, dvije kolekcije tovne junadi, 4 pastuha i 4 kobile.

Naročitu pažnju zaslužili su izloženi bikovi iz Središnjeg zavoda za razmnožavanje i uzgoj domaćih životinja Zagreb — Križevci i bikovi iz testne stanice iz Varaždina, kao i krave sa životnom proizvodnjom.

U okviru izložbe održano je i savjetovanje o proizvodnji kvalitetnih svinja za potrebe mesne industrije i zborovanje naprednih stočara natjecatelja u proizvodnji mlijeka, mesa i stočne hrane.

Članovi društva »Mali uzgajač« iz Bjelovara i Društva za uzgajanje ptica iz Križevaca izložili su kolekcije peradi i ptica.

Izložena goveda i njihova prosječna proizvodnja mlijeka u 305 dana laktacije na izložbi u Vrbovcu 1978. godine te prosječna proizvodnja izloženih grla 1977. god. u Daruvaru.

Red. broj	OPCINA	Izloženo		Proizvedeno mlijeka u 305 dana		m a j k i j u n i c a		
		krava	junica	1977.	1978.	1977.	1978.	
				indeks	indeks	indeks	indeks	
1.	Vrbovec	10	12	4396	4714	107	4888	106
2.	Bjelovar	10	12	5178	5327	104	5568	104
3.	Cazma	10	12	4212	4026	96	4754	116
4.	Daruvar	10	12	4494	4208	94	4391	97
5.	Đurđevac	10	12	4306	4998	106	4595	108
6.	Garešnica	10	12	3413	4262	124	3682	110
7.	Grubišno Polje	10	12	4133	4142	100,2	4031	109
8.	Koprivnica	10	12	4293	4794	112	4243	109
9.	Križevci	10	12	4249	4237	99,7	4525	103
10.	Pakrac	7	5	3330	3491	105	3830	108
11.	Virovitica	10	9	3623	3874	107	3930	123
		107	122	4145	4415	106	4327	107

Ocijenjena i nagrađena grla na izložbi u Vrbovcu 1978.

Red. broj	OPĆINA	k r a v a					j u n i c a				
		šam.	prati- lje	I	Ia	IIa	šam.	pra- lja	I	II	IIa
1.	Vrbovec	—	1	—	9	—	—	1	5	—	6
2.	Bjelovar	—	1	2	7	—	1	—	5	—	6
3.	Cazma	—	—	8	1	1	—	—	4	—	8
4.	Daruvar	—	—	8	2	—	—	1	2	2	7
5.	Đurđevac	—	1	4	5	—	—	—	2	2	8
6.	Garešnica	—	1	3	1	5	—	—	—	6	6
7.	Grubišno Polje	—	—	10	—	—	—	—	1	6	5
8.	Koprivnica	1	—	4	5	—	—	—	1	7	4
9.	Križevci	—	1	9	—	—	—	—	6	—	6
10.	Pakrac	—	—	2	—	5	—	1	1	3	—
11.	Virovitica	—	—	6	4	—	—	—	—	4	5
Ukupno		1	5	56	34	11	1	3	27	30	61

Kravom šampionkom proglašena je krava Cveta oteljena 1973. god., dala je do sada 3 teleta a u II laktaciji proizvela je 5168 kg mlijeka sa 3,94% mlječne masti.

Vlasnik šampionke Alojz Panić iz Miklinovca — Koprivnica dobio je nagradu muzni aparat što ga je dodijelila mljekarska industrija »Sirela« iz Bjelovara.

Tradicionalno zvono što ga dodjeljuje Stočarski selekcijski centar uručio je dr Marijan Strbašić, sekretar za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo SRH.

Nagrađeno je i 5 pratilja a njihovi vlasnici Stjepan Čerkez iz Vrbovca, Vlado Bosanac iz Predavca — Bjelovar, Valent Jančijev iz Đurđevca, Mato Koić iz Garešnice i Josip Kolarić iz Križevaca, dobili su novčane i naturalne nagrade u visini od 3.000 dinara.

Sampionkom junicom proglašena je Palma oteljena 1976. g. a njena majka Plamenka dala je u III laktaciji 7.730 kg mlijeka. Vlasnik Vilko Bujger nagrađen je muznim aparatom što ga je poklonilo mljekarsko poduzeće »Dukat« iz Zagreba.

Junicama pratiljama proglašene su junice koje su vlasništvo Đure Cara iz Vrbovca, Ivana Obada iz Daruvara i Vilka Samelka iz Pakraca. Ovi proizvođači primili su posebne nagrade.

Sve ostale krave odnosno njihovi vlasnici nagrađeni su sa 800 dinara, a vlasnici junica i bikova sa 600 dinara.

Svi učesnici na izložbi primili su prigodne diplome.

Konjogojska udruga Dubrava — Vrbovec izložila je 4 pastuha i 4 kobile. Ova kolekcija izazvala je naročito zanimanje kod posjetilaca.

Van konkurencije kolekciju krava izložili su proizvođači iz susjedne općine Zelina.

Stočarske izložbe u ovoj regiji imaju zajedno s drugim mjerama znatan utjecaj kako na povećanje brojnog stanja kvalitetnih grla tako i na njihovu produkciju.

Brojno stanje rasplodnih goveda i prosječna proizvodnja mlijeka u 305 dana laktacije u periodu 1972 — 1977.

Red. broj	OPĆINA	Broj krava i ženskog podmlatka pod selekcijom			Prosječna proizvodnja mlijeka kontroliranih krava		
		1972.	1977.	Indeks	1972.	1977.	Indeks
1.	Bjelovar	1651	3872	235	3368	3890	115
2.	Cazma	450	963	214	3143	3650	116
3.	Daruvar	529	887	168	3258	3655	112
4.	Đurđevac	2081	2933	141	3547	3560	1093
5.	Garešnica	870	1434	165	3224	3487	108
6.	Grubišno Polje	477	990	208	3434	3618	105
7.	Koprivnica	700	2265	324	3365	3449	102
8.	Križevci	574	1000	174	4178	3943	94
9.	Pakrac	316	549	174	3162	3177	100,5
10.	Virovitica	241	683	283	3171	2845	90
11.	Vrbovec	1009	2043	202	3683	3786	103
Ukupno		8898	17619	198	3497	3624	104

Prednji podaci pokazuju da je znatno porastao broj grla pod selekcijom kod svih općina od čega u Bjelovaru, Cazmi, Grubišnom Polju i Vrbovcu više od jedanput a u Koprivnici čak za dva puta.

Prosječna proizvodnja mlijeka po kravi porasla je za svega 4 poena, od čega u Bjelovaru za 15% a jedino u Virovitici i Križevcima prosječna proizvodnja je niža od proizvodnje u 1972. godini.

Domaćin slijedeće regionalne izložbe 1979. godine je općina Garešnica.

S. Brlek

IZLOŽBA STOKE »SUNJA 1978«

Treća regionalna izložba stoke sisačke regije održana je 9. rujna ove godine u Sunji.

Izložena su goveda, svinje, ovce i konji, a izlagali su ih proizvođači iz područja općina Dvor na Uni, Glina, Kostajnica, Novska, Petrinja i Sisak.

Na izložbi su bila najviše zastupljena goveda.

Broj izloženih goveda na izložbi u Sunji 9. rujna 1978. godine:

Red. broj	OPCINA	broj krava	broj junica	broj bikova	Ukupno
1.	Dvor na Uni	5	5	1	11
2.	Glina	5	5	1	11
3.	Kostajnica	9	6	1	16
4.	Novska	12	8	1	21
5.	Petrinja	13	10	1	24
6.	Sisak	18	13	1	32
		62	47	6	115

Broj grla pod selekcijom i prosječna proizvodnja mlijeka krava koje su zaključile laktaciju u 1975. i 1977. god.

Red. broj	O p ć i n a	broj grla pod selekcijom			Proizvodnja mlijeka u 305 dana		
		1975.	1977.	Indeks	1975.	1977.	Indeks
1.	Dvor na Uni	68	158	232	3308	3135	95
2.	Glina	161	184	114	3645	3702	102
3.	Kostajnica	221	280	127	3403	3601	106
4.	Novska	186	357	192	3690	3535	96
5.	Petrinja	453	441	97	3720	3907	102
6.	Sisak	618	594	96	3269	3717	114
		1707	2014	118	3489	3700	106

Podaci pokazuju da je broj grla pod selekcijom porastao u svim općinama osim u Petrinji i Sisku gdje je zabilježen pad za 3 odnosno 4%.

Prosječna proizvodnja mlijeka po kravi porasla je kod svih općina osim kod Dvora na Uni i Novske, gdje je pala za 5 odnosno 4%.

Broj grla i prosječna proizvodnja mlijeka izloženih krava i majki junica na izložbi u Sunji 1978. g.

Red. broj	O p ć i n a	Proizvodnja u 305 dana laktacije izloženih grla					
		krava			junica		
		1976.	1978.	Indeks	1976.	1978.	Indeks
1.	Dvor na Uni	4013	3831	95,4	3265	4093	125,3
2.	Glina	3958	4304	108,7	4342	3683	84,8
3.	Kostajnica	3988	4087	102,4	3606	3981	110,4
4.	Novska	4362	3761	86,2	4177	3711	88,8
5.	Petrinja	4050	4836	119,4	3583	4204	117,3
6.	Sisak	4363	4235	97,0	3975	4037	101,5
		4182	4221	100,9	3805	3978	104,5

Podaci o proizvodnji mlijeka izloženih krava u usporedbi s izložbom u Glini 1976. godine, pokazuju da je porasla prosječna proizvodnja kod svih općina osim Dvora na Uni i Siska, a prosječna proizvodnja majki izloženih junica porasla je kod svih općina osim Gline i Novske.

Na temelju rada ocjenjivačke komisije za kravu šampionku proglašena je krava Silvana, oteljena 1975. god. i dala je u I laktaciji 4902 kg mlijeka sa 3,72% mlječne masti u 305 dana standardne laktacije, vlasništvo Stjepana Dumbovića iz Bresta, općina Petrinja.

Krava Silvana odnosno njen vlasnik dobila je nagradu od 4.000 dinara i šampionsko zvono koje je dodijelio Stočarski selekcijski centar a uručio ga dr Milan Zjalić, direktor Poslovne zajednice za stočarstvo.

Za krave pratilje izabrane su:

Boneva, vlasništvo Ilije Katičića — Kostajnica
Sana, vlasništvo Stjepana Dumbovića — Petrinja
Cifra, vlasništvo Vlade Markulina — Sisak
Vlasnici krava pratilja nagrađeni su sa po 3.500 dinara.
Prvom nagradom nagrađene su slijedeće krave, odnosno njihovi vlasnici:
Janja, vlasnik Simo Krbavac — Dvor na Uni
Fana, vlasnik Miloš Komljenović — Glina
Jasna, vlasnik Matija Blažević — Kostajnica
Beba, vlasnik Mijo Kušmić — Novska
Jelica, vlasnik Ivan Posavec — Sisak

Vlasnici ovih krava dobili su nagradu od po 2.500 dinara, a sve ostale krave odnosno vlasnici nagrađeni su sa po 1.500 dinara.

Sampionkom junicom proglašena je Dorisa, oteljena 1976. godine, a njen vlasnik Mirko Filipčić iz Novske nagrađen je sa 3.000 dinara.

Dragan Pašić iz Dvora na Uni za Alenku,
Vaso Novaković iz Gline za Gidru
Jovo Kukuruzar iz Kostajnice za Anitu
Stojan Bunčić iz Petrinje za Lisavu i
Dušan Mirilović iz Siska za Jasnu
dobili su nagradu od 2.000 dinara.

Ostale junice i bikovi nagrađeni su sa po 1.000 dinara odnosno 700 dinara.

Marko Borojević iz Kostajnice za liniju krave Zore oteljene 1966. god. s njenim potomcima (2 kćeri i 2 unuke)

kći Zita oteljena 1972. g.
kći Zinka oteljena 1974. g.
unuka Zvonka oteljena 1974. g.
unuka Zlata oteljena 1976. g.

nagrađen je sa 3.000 dinara, a Stjepan Dumbović iz Petrinje za 4 krave i jednu junicu sa 3.000 dinara.

Nagrade su dodijeljene i za pastuhe po 1.500 dinara, kobile 1.000 dinara, krmače s prasadi po 1.000 dinara, nerastovi 800 dinara, boks nazimica po 800 dinara.

Izložbi je prisustvovao veći broj stručnjaka s područja sisačke regije i okolice, te nekoliko hiljada stočara Banije, Posavine i dijela Slavonije.

S. Brlek

DRUGA STOČARSKA IZLOŽBA DALMATINSKE REGIJE ODRŽANA U SINJU

U Sinju je 24. rujna održana druga regionalna izložba stoke dalmatinske regije. Izložene su krave (63), junice (38) i bikovi oberintalske pasmine, kobile (8), omice (3), pastusi (2), ovce (10), koze (20) i perad. Izlagači na izložbi bili su iz Drniša, Knina, Sinja, Splita i Zadra. Izložena je i poljoprivredna mehanizacija, zaštitna sredstva i dr.

Na području Dalmacije postoji preko 39.000 rasplodnih krava i junica, a umjetnom oplodnjom obuhvaćeno je svega 6.725 krava ili 17,3%. Bikovima poznatoga porijekla osjemenjuje se oko 3.000 krava ili 7,80%, a u rasplodu se nalazi svega 35 kvalitetnih bikova. Preko 29.000 krava i junica ili 74,9% oploduje se manje vrijednim bikovima ili je jalovo.

Uzgajano selekcijskim radom obuhvaćeno je svega 230 krava i 64 komada ženskog podmlatka. U zadnje vrijeme nabavljeno je više rasplodnih junica za područje Drniša, Vrlike i dr., koje za sada nisu obuhvaćene uzgojno selekcijskim radom, što je sve rezultiralo i nepotpunim podacima u katalogu za izložena grla na izložbi.

Vlasnicima najboljih grla dodijeljena su priznanja i nagrade, a kravi šampionki Jelenka vlasništvo Ante Manića iz Sinja, Stočarski selekcijski centar Hrvatske dodijelio je tradicionalno zvono koje je uručio drug Mažuran, predsjednik Zadružnog saveza Hrvatske. Izložbu je promatrao veći broj poljoprivrednik i stručnjak iz Dalmacije.

U okviru izložbe održano je savjetovanje na kom je dr Dane Šupe održao prigodan referat o stanju i problemima stočarstva u Dalmaciji.

SB

**DESETA JUBILARNA ISTARSKA GOVEDARSKA SMOTRA
MONTAFONSKE PASMINE U BUZETU**

U prisustvu velikog broja izlagača — proizvođača, poljoprivrednih stručnjaka (agronoma i veterinara) iz svih dijelova Istre, Hrvatske i Slovenije i drugih uzvanika, 17. rujna održana je deseta jubilarna smotra goveda istarske regije i Kopra iz susjedne Slovenije.

Na smotri je učestvovalo slijedeći broj grla:

OPCINA	KRAVE	JUNICE	UKUPNO
Buje	8	4	12
Buzet	10	13	23
Kopar	5	5	10
Labin	7	6	13
Opatija	4	4	8
Pazin	6	—	6
Pula	10	8	18
UKUPNO:	50	50	90

Prosječna proizvodnja mlijeka izloženih krava i majki izloženih junica na ovoj izložbi i izložbi 1976. god.

OPCINA	Proizvodnja krava			Proizvodnja majki junica		
	1976.	1978.	Indeks	1976.	1978.	Indeks
Buje	4026	4206	104,5	3898	4041	104
Buzet	3643	4215	116	2979	3951	132,6
Kopar	—	3784	—	—	3592	—
Labin	3993	4388	110	4242	4865	114,6
Opatija	4395	3643	83	3221	3387	105
Pazin	4149	3950	95,2	3980	—	—
Pula	4142	4068	98,2	3924	3863	98,5
	4060	4057	99,9	3609	3956	109,6

Prosječna proizvodnja mlijeka krava pod selekcijom koje su završile laktaciju u 1975. i 1977. godini

OPCINA	Prosječna proizvodnja			Broj grla pod selekcijom		
	1975.	1977.	Indeks	1975.	1977.	Indeks
Buje	3496	3889	111	222	431	194
Buzet	3726	3563	95,6	771	357	46,3
Labin	4125	4457	108	100	202	202,00
Opatija	3333	3523	105,7	173	177	102,3
Pazin	3344	3390	101,3	57	69	121
Pula	3735	3532	94,5	633	769	121,5

Ocjena grla na izložbi u Buzetu

OPCINA	KRAVE					JUNICE			
	Ia	I	IIa	II	III	I	IIa	II	IIIa
Buje	3	3	2	—	—		3	1	
Buzet	2	2	2	2		3	3	4	3
Labin	1	4	1	1		4	1	1	
Opatija	1	—	1	1	1		1	2	1
Pazin	1	4	1	—	—	—	—	—	
Pula	3	6	1			5	1	2	
	11	19	8	4	1	12	9	10	4

Ocjenjivačka komisija izabrala je kravu šampionku, predložila 2 krave za I nagradu, 4 za II i 6 za III nagradu.

Jedna junica predložena je za I, 3 za II i 4 za treću nagradu. Kravom šampionkom proglašena je Mandola vlasništvo Dragutina Sirotića, Sovinjsko Polje 7, Buzet, oteljena 1971. god. Do sada je otelila 5 teladi a u IV laktaciji dala je 6700 kg mlijeka sa 3,7% mlječne masti u 305 dana laktacije. Vlasnik krave Drago Sirotić, Sovinjsko Polje 7, Buzet primio je nagradu od 5.000 d., diplomu i jubilarno zvono što ga je dodijelio Stočarski selekcijski centar, a uručio dr Marijan Strbašić republički sekretar za poljoprivredu.

Prve 2 nagrade od po 3.000 dobili su Elio Delbelo iz Buja za kravu Arnelinu, Ivan Ušić iz Pule za kravu Silvu.

Cetiri proizvođača nagrađena su po 2.000 d i 6 proizvođača sa po 1000 dinara. Junica Beba oteljena 1977. god. nagrađena je I nagradom i diplomom a njen vlasnik Anton Radeka iz Lovorika 72, Pula dobio je 3.000 d. Drugom nagradom nagrađena su tri proizvođača sa po 2.000 d i četiri sa po 1.000 dinara.

Svaka od radnih organizacija koje otkupljuju mlijeko na svojim područjima dodijelile su po tri nagrade svojim proizvođačima koji su isporučili najveće količine mlijeka u 1978. god. i to 1.300, 1.000 i 800 d.

Rekorder u proizvodnji i preradi mlijeka za područje Istre je Anton Radika za isporučenih 46.201 litara u 8 mjeseci.

Za svako od područja proglašeni su i najbolji stočari i dobili nagrade. Skupština općine Pazin i Rovinj te PPK Pazin dodijelili su posebno nagrade pojedinim proizvođačima iz svojih područja.

Veliko zanimanje kod posjetilaca pobudile su kolekcije krava i junica predvedene po pojedinim bikovima.

I ova manifestacija pokazala je veliki kvalitativni napredak u razvoju govedarske proizvodnje, a vjerojatno i dala podstrek mnogim stočarima i mljekarskim stručnjacima za daljnje povećanje kvaliteta i kvantiteta govedarstva u Istri.

SB

IZ RADA POLJOPRIVREDNIH INŽENJERA I TEHNIČARA ĐAKOVO

U Đakovu je početkom godine održana skupština društva poljoprivrednih inženjera i tehničara. Na području općine postoji 110 inženjera i tehničara, a skupštini je prisustvovalo 70 članova. Na skupštini je vođena rasprava o angažiranju agronoma na kooperativnoj proizvodnji s individualnim proizvođačima obzirom na još uvijek prisutnu razliku u proizvodnji između društvenog i privatnog sektora i velike rezerve koje se kriju u toj proizvodnji.

Rad društva se odvijao organiziranjem savjetovanja za stručnjake, a predavači su bili profesori Poljoprivrednog fakulteta iz Zagreba i Osijeka na teme iz:

— Ratarstva — zaštita bilja, krmno bilje, dostignuća u selekciji raznih kultura, pedološka analiza tla i dr.

— Mehanizacija — novi strojevi i njihove primjene u obradi i spremanju ratarskih kultura i krmnog bilja, te povrtlarske proizvodnje na društvenom sektoru i kooperaciji.

ORGANIZIRANJE ZIMSKIH VEČERI U SELIMA

Predavanja su održavana u selima na teme:

— Stočarstva — selekcija u govedarstvu i svinjogojstvu, hranidba s jeftinom kabastom hranom, mogućnost organiziranja robne proizvodnje mlijeka, prerada tovne junadi i svinja u kooperaciji s individualnim proizvođačima;

— Vinogradarstva — zajedničko podizanje plantanžih vinograda;

— Voćarstva — uzgoj višnje i šljive;

— Povrtlarstva — proizvodnja krastavaca, paprike, feferona za potrebe tvornice za preradu »Đakovčanka«;

— Ljekovito bilje — sakupljanje kamilice i dr;

Ratarstva — pripreme i obrada tla, izbor sorata sjemena, gnojidba, sjetva, zaštita i spremanje žitarica, industrijskog bilja i dr.

Društvo agronoma učestvuje u organiziranju radničko-sportskih igara — kuglanje, mali nogomet, šah, tenis, odbojka, rukomet i dr. Društvo agronoma i kombinat organiziraju stručne ekskurzije agronoma i kooperanata — posjete sajmovima, izložbama i interesantnim stočarskim i drugim objektima.

U kooperaciji stočarske proizvodnje postignuti su značajni rezultati. Izgrađeno je ili adaptirano i opremljeno 25 objekata s vezovima, sistemom izdubriivanja, vodovodom, muznim uređajima, izgrađenim silosima, nabavljenom mehanizacijom za sjetvu i spremanje stočne hrane, zajedničkom nabavom cisterni za odvoz tekućeg gnojiva i dr.

Dio ovih objekata i opreme kreditiran je u zajednici sa RO »Dukat« i Samoupravnim fondom za stočarstvo SRH-e.

Porastao je broj grla pod selekcijom na preko 450 grla na privatnom sektoru, a od cca 6.000 krava i dospjelih junica na privatnom sektoru kvalitetnom oplodnjom obuhvaćeno je 92,5% plotkinja.

Mlijeko se otkupljuje preko OOUR-a kooperacije PIK-a Đakovo od cca 2.800 domaćinstava i otkupljeno je u 1977. god. 6.500.000 litara, 153 domaćinstva isporučila su 5—10.000 litara mlijeka, a 33 domaćinstva preko 10.000 litara mlijeka. Maksimalnu količinu od 60.121 litru predao je Antun Sremac iz Koritne.

Porastao je broj proizvođača sa 5—10 krava kod 61 domaćinstva a kod 19 domaćinstava na više od 10 krava. Ukupan broj krava na društvenom sektoru od 900 komada ima prosječnu naturalnu proizvodnju od 5455 kg. crno holstein šare i 4.229 kg domaće šare pasmine, a ženskog podmlatka ima 580 komada.

Putem sekcija za biljnu, stočarsku proizvodnju i za voćarstvo i vinogradarstvo nastavit će se rad društva i u jesen i u zimu 1978/79. god.

Na skupštini su izabrani organi društva.

SB

ZA JEFTINIJU PROIZVODNJU MESA I MLIJEKA

U 1978. godini stručnjaci Poljoprivrednog centra Hrvatske organizirali su i učestvovali na niz savjetovanja o »reprociklusu u proizvodnji svinjskog, govedeg mesa i mlijeka«.

Savjetovanja su održana u Čakovcu, Županji, Bjelovaru, Dubravici, Zeleni, Križevcima, Zdenčini i Osijeku uglavnom za stručnjake iz ratarske i stočarske proizvodnje.

Organizatori ovih savjetovanja pored PCH bili su Zadružni savez Hrvatske, zadružni savezi regija, privredne komore regija i radne organizacije nosioci poljoprivredne proizvodnje i njihovi OOUR — kooperacije na područjima gdje su savjetovanja održavana.

Glavni zadaci ovih sastanaka su racionalizacija svinjogojske i govedarske proizvodnje na privatnom sektoru.

Ova racionalizacija je nezamisliva bez povezivanja ratarskih površina i stočarstva. Njihov pravilan međusobni omjer i s općeg društvenog stajališta je vrlo važan jer određuje i stupanj rentabilnosti gospodarstva. Ako je ratarska proizvodnja jedini prihod gospodarstva, tada ni ona potpuno ne može imati svoju ekonomsku računicu, jer osim finalnog ratarskog proizvoda ostaju neiskorišteni nusproizvodi i »otpaci« od tih istih kultura. Velika dinarska sredstva zaoravamo u njih, a time poskupljujemo i ratarske i stočarske proizvode.

Ta je povezanost determinirana još jednim ekonomski značajnim faktorom — proizvodnjom stajskog gnoja, koji se vraća na njivu i time se još više racionalizira taj ciklus.

Također stočarstvo iz »vreće« je ekonomski neprihvatljivo jer uveliko poskupljuje troškove hranidbe u kilogramu prirasta ili litri mlijeka.

Znači, ostaje jedini put proizvodnje vlastite krme na vlastitim površinama, koja će se realizirati u skuplje animalne proizvode u vlastitim stajama.

Naše podneblje pogoduje proizvodnji kukuruza kao prve žitarice, ali ne treba da sve završava u proizvodnji za suho zrno, gdje se iskorištava 63—70% hranjive vrijednosti, a ostatak hranjivih tvari ostaje neiskorišteno.

Stručnjaci PCH predlažu razne varijante silaža od kukuruznog zrna, kliša ili čitave kukuruzne biljke i drugih krmnih kultura. Kao što i sami ističemo to nije ništa novo i originalno, ali ta ista dugogodišnja saznanja nisu bila dovoljno primjenjivana u proizvodnji. Postavka djelovanja PCH zasnovana je na prenošenju znanstvenih rezultata u praksu.

U okviru toga zadatka stručni tim PCH razradio je novu tehnologiju za proizvodnju svinja, tovne junadi i ekonomičnija i racionalnija proizvodnja mlijeka u zimskoj hranidbi krava, a ljeti na bazi zelenog slijeda (»zeleni konvejer«). Sada se nalazimo na kraju ove godine i već se vide posvuda prvi konkretni rezultati nove proizvodne orijentacije kod udruženih robnih proizvođača. Mora se odati priznanje i poljoprivrednoj službi Hrvatske koji su sa stručnim timom PCH ušli u proizvodnu realizaciju na svojim područjima.

Danas se više ne može govoriti o akciji u provođenju repociklusne proizvodnje u poljoprivredi jer je postala stvarnost u mnogim domaćinstvima u SR Hrvatskoj, a da su rezultati eklatantni najbolje svjedoče mnoge posjete stručnjaka i proizvođača iz drugih republika i pokrajina.

Na poticaj samih proizvođača stručnjaci PCH održali su stručna predavanja za njih. Takva predavanja održana su proljetos u Novskoj, Sunji, Kostajnici, Dvoru, Glini i Petrinji u organizaciji Regionalnog poslovnog udruženja za stočarstvo iz Siska, a SIZ za poljoprivredu Križevci u Križevcima. Ovim stručnim predavanjima prisustvovalo je oko 400 robnih proizvođača.

Inž. Ivan Katalinić

RAZVOJ, UDRUŽIVANJE I POLJOPRIVREDNE PROIZVODNJE NA PODRUČJU OPĆINE SLAVONSKI BROD

U okviru zajednice, klubova i ogranaka naprednih poljoprivrednih proizvođača na području općine Slav. Brod, a putem nosioca kooperativne proizvodnje:

- AK »Jasinje« — OOUR suradnja sa selom
- AK »Jasinje« — OOUR vino—voće
- PZ-e na području općine
- PTŠ — ekonomija
- Veterinarska stanica

sa svojim stručnim službama zajedno s udruženim proizvođačima organiziraju takmičenje u

ratarstvu — pšenica, kukuruz, šećerna repa i djetelinasto travne smjese vinogradstvu

stočarstvu — proizvodnji mlijeka, tovu teladi, tovu junadi i proizvodnji prasadi, tovu svinja, proizvodnji brojlera i proizvodnji jaja.

Za proizvodnju mlijeka postoje već sada svi preduvjeti. Na području općine postoji preko 13.600 krava i za rasplod dospjelih junica, od čega se umjetnim osjemenjivanjem i kvalitetnim rasplodnjacima osjemenjuje 98,9%. Pod selekcijom se nalazi preko 400 krava i 13 kom. junica i ženskog podmlatka.

Mlijeko se otkupljuje od preko 3.700 domaćinstava, od kojih je u 1977. god. 1.154 predalo 5—10.000 litara mlijeka, a 144 više od 1.000 litara.

Preko 250 proizvođača ima 5—10 krava, a 9 više od 10 krava. U 1977. god. na području općine otkupljeno je 12.266.467 litara mlijeka. Preko 70 proizvođača utovi godišnje 10.000 teladi od 220 kg. Pojedinci imaju kapacitet između 50 i 200 komada.

Na području općine kod kooperanata utovi se i 2.000 junadi od 450 kg.

U proizvodnji prasadi imade 13 proizvođača sa po 25—40 rasplodnih krmača, a 200 preko 5 krmača. Naročito je razvijena kooperacija u peradarskoj proizvodnji—proizvodnja brojlera i jaja.

Sve ovo i mehanizacija što je posjeduju poljoprivredni proizvođači, solidna je osnova za brže udruživanje poljoprivrednih proizvođača i povećanje poljoprivredne proizvodnje.

SB

RADNI NASLOV IV JUGOSLAVENSKOG SIMPOZIJA O PROIZVODNJI I KORIŠĆENJU KRMNOG BILJA

Iako nikad nisu sasvim utihnula, sada su sve brojnija upozorenja znanstvenika i stručnjaka iz prakse o smanjivanju intenziteta efektivne plodnosti nekih oraničnih tala u nas. To smanjivanje posljedica je negativnih utjecaja naizmjeničnoga uzgoja samo dviju kultura: pšenice i kukuruza, dakle, dviju žitarica, tim više, što kukuruz već poodavno nije okopavina.

Uviđajući značenje ovog važnog problema, prof. dr Jan Čížek predložio je naslov tematike IV jugoslavenskog simpozija o proizvodnji i korišćenju krmnog bilja koji će biti održan u Novom Sadu tijekom 1981. g.: »**Proizvodnja i korišćenje krmnoga bilja kao faktori intenziviranja poljoprivredne proizvodnje**«. Prijedlog je odmah prihvaćen, a u opširnoj diskusiji raspravljeno je o razradi tematike u grupe, u koje će prijavljeni radovi biti razvrstani. O prihvaćenom prijedlogu dovoljno je reći: Prava tema u pravi čas!

Ž. M.

OSNIVANJE SEKCIJE ZA PROIZVODNJU I KORIŠĆENJE KRMNOGA BILJA SPIT-a JUGOSLAVIJE

U vrijeme održavanja III jugoslavenskog simpozija o proizvodnji i korišćenju krmnoga bilja ove godine na Bledu, donijeta je odluka o osnivanju Sekcija za proizvodnju i korišćenje krmnoga bilja pri Savezima PIT-a naših Republika i Pokrajina. Ujedno je izabran Inicijativni odbor radi osnivanja Društva za proizvodnju i korišćenje krmnoga bilja Jugoslavije, kako je prvobitno zamišljeno.

Inicijativni odbor održao je radni sastanak 26. listopada o.g. u Beogradu.

Nakon diskusije o prijedlozima i organizacijsko-pravnih konzultacija odlučeno je da se osnuje Sekcija a ne Društvo unutar organizacije Saveza poljoprivrednih inženjera i tehničara Jugoslavije. Zadatak je užeg odbora (predsjednik prof. dr Jan Čížek), izraditi Poslovnik Sekcije i predložiti prihvaćanje osnivanja Sekcije Godišnjoj skupštini Saveza PIT Jugoslavije koja će biti održana početkom mjeseca prosinca o.g. u Novom Sadu.

Ž. M.

VII KONGRES EUROPSKE FEDERACIJE ZA KRMNO BILJE

Na prošlom Kongresu Europske federacije za krmno bilje izabran je prof. dr Jan Čížek za predsjednika za tekući mandatni period. Ujedno je prihvaćena ponuda Jugoslavije o održavanju idućeg, VII Kongresa u Jugoslaviji.

U vezi s tim SPIT Jugoslavije povjerio je tehničku organizaciju toga Kongresa Sekciji za proizvodnju i korišćenje krmnoga bilja SPIT-a SR Hrvatske. Odlučeno je, da VII kongres Europske federacije za krmno bilje bude održan od 2. do 9. u lipnju 1980. g. u Zagrebu.

Ž. M.

ODRŽANA SKUPŠTINA SINDIKATA RADNIKA POLJOPRIVREDE, PREHRAMBENE I DUHANSKE INDUSTRIJE HRVATSKE

U Osijeku je 5. i 6. listopada održana II izborna skupština sindikata radnika poljoprivrede, prehrambene i duhanske industrije SR Hrvatske.

Skupštini su pored delegata prisustvovali predsjednik republičkog vijeća sindikata Vlado Mihaljević, član Izvršnog vijeća i republički sekretar za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo dr Marijan Strbašić, predsjednik sindikata radnika poljoprivrede, prehrambene i duhanske industrije Jugoslavije Vasa Prodanović, potpredsjednik privredne komore Hrvatske inž. Ivo Kuštrak, te predstavnici zajednice općina i općine Osijek, IPK Osijek i dr.

Referat o narednim zadacima na daljnjem razvoju društvenoekonomskih i samoupravnih odnosa u agroindustrijskom kompleksu na osnovama ZUR-a podnio je Lazo Kovač, predsjednik sindikata radnika poljoprivrede, prehrambene i duhanske industrije.

U izvještaju i referatu istaknuti su problemi na kojima je ovaj savez radio u proteklom periodu. Rad i aktivnost odvijali su se u 21 grupaciji agroindustrijskog kompleksa.

Primjena samoupravnih sporazuma o zajedničkim osnovama i mjerilima za raspoređivanje dohotka i sredstava za osobne dohotke, bila je u proteklom periodu osnovna akcija na kojoj je ovaj sindikat bio angažiran. I pored znatnih ulaganja u investicije u ovaj kompleks, još uvijek nedovoljnih u odnosu na rastuće potrebe, obzirom, na potrebe u proizvodnji hrane u nas.

U svim materijalima i referatu istaknuti su problemi mesne industrije i stočarstva u cjelini, što će biti i daljnji problemi organizacija udruženog rada ovoga kompleksa, sindikata i širih društveno-političkih zajednica.

Vrlo aktivnom raspravom na skupštini istaknuti su i daljnji zadaci ovoga sindikata, što će zajedno s intencijama izvještaja i referata biti osnova za daljnje djelovanje u narednom periodu.

Izabrani su i novi organi ovoga sindikata za naredni period. Za predsjednika je izabran Lazo Kovač, dosadašnji predsjednik.

SB

NOVE KNJIGE:

Dr Mauricije Magašić, dr Stjepan Meknić, dr Ivan Novak i Stevo Stanivuković:

SAMOUPRAVNI RAZVITAK AGROINDUSTRIJSKOG KOMPLEKSA

Autori su u radu nastojali obuhvatiti sve značajnije elemente pri razrješavanju aktualnih pitanja razvitka agroindustrijskog kompleksa, kao i potaći na daljnja istraživanja teorijske i metodološke prirode procesa za koje su stvoreni osnovni preduvjeti za njihovo uspješno rješavanje.

Rad je podijeljen u tri dijela s više poglavlja, a u posebnom prilogu štampan je i Društveni dogovor o razvoju agroindustrijskog kompleksa SR Hrvatske donesen u svibnju 1978.

Opći dio knjige pretežno obuhvaća pitanje teorijskog pristupa problematici razvitka agroindustrijskog kompleksa u našim uvjetima samoupravnog društvenog sistema razrađujući materiju u četiri poglavlja:

- mjesto, uloga i struktura agroindustrijskog kompleksa,
- dvovrsni sistem povezivanja (horizontalni i vertikalni) — osnova društvene organizirane proizvodnje hrane,
- granski i regionalni aspekt agroindustrijskog kompleksa i
- neka pitanja teorije i prakse oblikovanja agroindustrijskog kompleksa.

Drugi dio knjige obuhvaća sadašnje stanje primjene ZUR-a, probleme i primjere iz prakse, a obrađuje:

- dosadašnja iskustva u ustavnom konstituiranju agroindustrijskog kompleksa,
- problem samoupravne organiziranosti na društvenim gospodarstvima,
- poslovne zajednice, zajednice udruženog rada za međusobnu plansku i poslovnu suradnju,
- samoupravno organiziranje poljoprivrednika i
- organizacijsku strukturu modela udruživanja u praksi.

Treći dio knjige obuhvaća suvremene tendencije razvitka i programiranja organizacije agroindustrijskog kompleksa te značenje primjene progresivne tehnologije u proizvodnji hrane, a obuhvaća tri poglavlja:

- programiranje razvoja agroindustrijskog kompleksa,
- modeliranje razvoja agroindustrijskog kompleksa kroz više oblike samoupravnog udruživanja i
- znanost u funkciji proizvođača hrane.

Uz financijsku pomoć Samoupravne interesne zajednice za znanstveni rad u poljoprivredi i stočarstvu SR Hrvatske knjigu je izdala Novinsko-izdavačka ustanova Saveza sindikata Hrvatske »Radničke novine«, Zagreb, Lenjinov trg 2. Cijena knjizi je 80,00 d i može se naručiti na navedenu adresu.

UREĐIVAČKI ODBOR

NOV PRISTUP JEDNOJ U NAS JOŠ NEDOVOLJNO PROUČENOJ TEMI

Miljenko Šantek: VINIFIKATORI, vlastita naklada, Zgb. 1977.

Nakon zapažene i vrlo uspjele knjige »Strojevi i oprema industrijske vinarije, I dio«, jedinstvenog djela te vrste u nas, pojavio se na knjižarskom tržištu ponovo vrijedan rad istog autora dipl. inž. Miljenka Šanteka — »VINIFIKATORI«.

O vinifikatorima, uređajima za ekstrakciju u proizvodnji crnih vina i za brzo provođenje vrenja, raspravlja se među stručnjacima i praktičarima danas s jednakim interesom kao i prije dvadesetak godina kada su ih smatrali osnovom moderne vinifikacije. Takav interes nije slučajna niti bezrazložan. Naime, tzv. primarna vinifikacija ključni je dio procesa proizvodnje vina koji utječe i na kvalitetu i na troškove gotovog proizvoda, a visoka kvaliteta proizvoda i niski troškovi proizvodnje dva su osnovna neodvojiva cilja kojima teži dobar proizvođač bilo koje vrste.

U sve oštrijoj konkurenciji na tržištu, koje postavlja i sve veće zahtjeve u pogledu kvalitete, veću produktivnost, rentabilnost i racionalnost između ostalog i prvenstveno treba očekivati od primjene boljih i suvremenijih tehnoloških postupaka.

Svaka primjena novih tehničko-tehnoloških mjera u proizvodnji zahtijeva osposobljene kadrove, a njih ne možemo ni zamisliti bez odgovarajuće stručne literature. Knjiga inž. Šanteka zacijelo je jedno od djela takve vrste, namijenjenih u prvom redu našim enolozima praktičarima.

Na osamdeset šest stranica teksta s dvadeset osam crteža i s više tablica, obrađena su brojna stručna poglavlja.

Iz kratkog uvoda doznajemo historijat nastanka vinifikatora, ali tu su i podaci o važnijim svjetskim proizvođačima tih uređaja i o našem zaostajanjju, jer Jugoslavija je tek počela (a zatim i brzo prestala) proizvoditi svoje vinifikatore. Do danas proizveli smo svega jedan tip kombiniranog vinifikatora, koji je poznat pod imenom ENOMASTER (proizvođač »Orometal« Orosavlje), a konstruirao ga je upravo autor ove knjige.

U poglavlju o pokožici kao faktoru vinifikacije u vinifikatorima govori se o građi, o sastavu pokožice, membrani stanica pokožice, fermentima i fermentnim sistemima pokožice te postupcima za raspad stanične membrane. Poglavlje o staničnoj membrani prvi put nas u našoj vinarскоj literaturi suočava s ovakvim pristupom, dajući uvid u novo korištenje pokožice. Isto vrijedi i za opis elektroplazmolize.

Ekstrakcija tvari iz pokožice u mošt govori o tehnološkim elementima ekstrakcije, ravnoteži faza te o mehanizmu prijenosa tvari iz pokožice u mošt u toku ekstrakcije, što je također novost. Uvjeti ekstrakcije u vinifikatorima i utjecaj vremena tretiranja, temperature te stupnja izmuljanosti na ekstrakciju bojila temeljito su prikazani.

U poglavlju »Uloga unutrašnje površine« po prvi put u našoj literaturi nalazimo interesantno tumačenje o masulju i moštu kao fizikalnom sistemu.

S poglavljem o osnovama kontinuirane fermentacije (podnaslovi »Brzina proticanja mošta«, »Kinetika vrenja«, »Infekcija kontrola fermentacije« te »Specifičnosti kontinuirane fermentacije«) završava, mogli bismo reći, opći dio knjige.

U poglavlju o fizikalnim procesima u vinifikatoru (difuzija, otapanje, miješanje i ispiranje) obrazložene su teoretske osnove tih procesa, a u poglavlju »Vinifikatori« opisani su njegovi dijelovi (tijelo vinifikatora, naprava za odvajanje i izbacivanje komine, za recirkulaciju te dodatni uređaji).

U opisu načina spajanja vinifikatora (u baterije, u sisteme) date su sheme uklapanja vinifikatora u liniju prerade grožđa, što na svoj način govori o složenosti procesa vinifikacije.

Čitajući ovo, a i druga poglavlja ove (iako po obimu male) knjige i nehotice si postavljamo pitanje kakva nam je sadašnja tehnološka shema prerade u industrijskim vinarijama gdje je ona u najvećem broju primjera ista (i samo jedna) često i bez obzira na sortu i sastav grožđa i bez obzira na grupu odnosno kvalitetnu kategoriju budućeg vina (stolna, kvalitetna pa čak i čuvena) kao da je samo i jedino kvaliteta osnovne sirovine odgovorna za kakvoću budućeg vina. Proizvode se tako tzv. »kontinuiranim načinom prerade« stolna i mnoga naša kvalitetna i čuvena vina, pa nije ni čudo što im često tu kvalitetnu različnost nismo kadri degustativno osjetiti niti ih takvima smatrati ako prethodno ne pročitamo oznaku na etiketi.

U poglavlju o primjeni vinifikatora opisani su tehnološki postupci, eksploatacija fermentnih sistema, zaštita na radu s vinifikatorima te ekonomika primjene vinifikatora, a u pregledu pojedinih tipova vinifikatora opisano je petnaest različitih konstrukcija i jedna linija provođenja vrenja bijelih moštova.

Čitajući ovu interesantnu i poučnu stručnu knjigu enolog će lako otkriti mogućnosti primjene vinifikatora u našim uvjetima. Zacijelo se moderno vinarstvo ne može temeljiti na klasicima, ali ni na sada najčešće prisutnim kontinuiranim preradama masovnih vina.

Primjena vinifikatora može udovoljiti većem broju zahtjeva kako u pogledu kvalitete tako i u pogledu ekonomičnosti, pa je perspektivni značaj vinifikatora za jugoslavensko vinarstvo vrlo interesantan. Naime, uz pomoć vinifikatora moguće je proizvoditi i najkvalitetnija vina na industrijski način, s obzirom da je na tim uređajima, uz dovoljno opreme, moguće regulirati sve uvjete koje takva proizvodnja traži.

Ako su vinifikatori sada i perspektivno interesantne naprave u preradi grožđa i proizvodnji vina (a bilo bi interesantno čuti i eventualna drukčija stajališta), postavlja se pitanje i njihove domaće proizvodnje, bez obzira koja će se naša radna organizacija prihvatiti toga posla i hoće li njihova konstrukcija biti originalna ili licencna.

Opće je poznata činjenica da kod nas ima malo novije stručne literature. Zbog toga je hvale vrijedan ovaj pothvat da se obrade i praksi učine dostupnim najnoviji pogledi o ovoj problematici i da se tako pridonese podizanju opće razine proizvodnje vina u nas.

Kada bi se izdavanje stručnih vinarskih knjiga potpomagalo dotacijama iz vinarskih fondova (a o tome bi valjalo razmisliti) sigurno bi do novih, vinarskoj praksi potrebnih, stručnih informacija i studija dolazili brže i jeftinije. Ova je knjiga naime tiskana u vlastitoj nakladi autora i stoga u manjem broju primjeraka. Poznato je da su troškovi tiska i naročito provizije knjižara visoki, pa je to jedan od razloga relativno visoke cijene (200 d). Velika je šteta što su (valjda zbog visokih troškova) neka poglavlja očito skraćivana (proračun o recirkulaciji broj opisanih vinifikatora, poglavlje o kontinuiranoj fermentaciji . . .). Autoru to međutim ne smijemo zamjeriti. Prihvaćajući se ovakvog posla on se s obzirom na poznat odnos prema kupnji knjiga, izložio velikom riziku. Ne samo to. Ta on najavljuje još tri naslova (»Tehnologija vina«, II dio, »Punjenje boca« III dio, »Podrumaska oprema« IV dio), a već i onim što je do sada učinio potvrdio se i dao dovoljno jamstvo da mu neće ponestati snage da i u ovoj toliko nepovoljnoj situaciji svoje obećanje izvrši.

U interesu je našeg vinarstva da mu poželimo pun uspjeh.

Ivan Sokolić, dipl. inž.

TROŠKOVI I KALKULACIJE U OUR AGROINDUSTRIJSKOG SISTEMA

U izdanju Univerziteta u Sarajevu nedavno je izašlo iz štampe udžbenik prof. dr Jusufa Mulića s naslovom: »TROŠKOVI I KALKULACIJE U OUR AGROINDUSTRIJSKOG SISTEMA«. Udžbenik je namijenjen studentima Poljoprivrednog fakulteta u Sarajevu. Međutim, s obzirom na sadržaj i metodski pristup u razmatranju pojedinih pitanja iz ove oblasti, on će zacijelo poslužiti i kao koristan priručnik svima onima koji se tim pitanjima teorijski ili praktično bave.

Udžbenik je podijeljen na slijedećih osam poglavlja:

- I Osobnosti sredstava za proizvodnju u OUR-agroindustrijskog sistema (1—5)
- II Proizvodna funkcija (7—111)
- III Troškovi proizvodnje (112—166)
- IV Kalkulacije (167—211)
- V Procjenjivanje sredstava za proizvodnju i gotovih proizvoda (212—237)
- VI Ekonomika upotrebe sredstava za proizvodnju i kombinovanja proizvodnji (238—308)
- VII Linearno programiranje (309—343)
- VIII Ekonomska efektivnost investicija (344—361)

Dakle, već iz samog sadržaja vidi se metodičnost kod uvođenja čitaoca u ovu, dosta kompleksnu oblast. Naročita pažnja posvećena je proizvodnoj funkciji, kao osnovi svih ekonomskih posljedica u proizvodnji. Uspostavljena je uska veza između proizvodne funkcije i troškova proizvodnje, koji se, zapravo, iz nje izvode.

Poglavlje o kalkulacijama predstavlja teorijske aspekte ove oblasti, kao i poglavlje o procjenjivanju sredstava za proizvodnju, budući su praktični primjeri dati u PRAKTIKUMU iz KALKULACIJA, koji je objavio isti izdavač 1973. godine (autori: Mulić-Selak). Slijedeća dva poglavlja odnose se na linearno programiranje i ekonomsku efektivnost investicija.

Recenzenti (prof. dr Lisavac i prof. dr Krištof), izrazili su svoje visoko mišljenje o ovoj knjizi, napominjući da su u knjizi izložena najnovija dostignuća iz ove oblasti, ne samo u nas, nego i u svijetu. Uz to prof. Lisavac napominje da » . . . ovako kompleksan udžbenik iz ove oblasti do sada nije objavljen . . . «

Izdavanjem ove knjige, popunjena je jedna velika praznina u domaćoj literaturi iz ove oblasti, napose kada je u pitanju područje proizvodne funkcije i ekonomike upotrebe sredstava za proizvodnju i kombiniranja proizvodnji.

Zahvaljujući naporima izdavača (Univerzitet u Sarajevu, Obala V. Stepe 7/II), knjiga iznosi svega 150 dinara.

Dr Ivan Živko

M. Čanak., S. Parabucski, M. Kojić.: Ilustrovana korovska flora Jugoslavije. Matica srpska, str. 440, Novi Sad, 1978.

Jugoslavenska herbološka znanost je i u svjetskim razmjerima na zavidnoj visini. To svjedoče i do sada izašla monumentalna djela iz oblasti nauke o korovima (Kovačević, Čanak, Kojić, Stanković i Parabucski). Matica seriju herboloških eminentnih djela navedenih autora.

Sto sadržava ovo naše najnovije (suvremeno) herbološko publiciranje, zašto služi, kako se koristi i dr.

U prvom redu tu je popis blizu 2000 tisuće naših korovskih vrsta s narodnim i latinskim nazivima. Za svaku korovsku vrstu je na priležnim tablicama precizni crtež. Ilustrator je isti autor crteža za floru SR Srbije.

Osim crteža, te naziva na srpskom ili hrvatskom i latinskom jeziku, sa skraćenim podacima gdje dominira korovska vrsta rasta (korov usjeva, močvarnost štaništa, ruderalac itd.) vrlo su značajni tzv. agroekološki indeksi i procjena vlažnosti, termofilnost, acidofilnost, ugorenost i heliofilnost, te u koje vrijeme cvatu itd.

Kome treba ova publikacija? Znamo da su štete od korova kako to tvrde međunarodni i domaći podaci veće nego što ih uzrokuju sve bolesti, štetocijnje, virusi, kulturama tj. kulturnom bilju. Knjiga je neophodno potrebna

stručnjacima koji rade na suzbijanju i proučavanju naše korovske flore, studentima, praktičarima. Ne zaboravimo da svaka korovska vrsta ima crtež, te je moguće lagano i brzo identificiranje.

U navedenom djelu je i tehničko uputstvo kako se knjigu koristi, što je prethodno potrebno pomno proučiti.

Napominjem da je ovo nacionalni »Monumentum aere perennis« tj. spomenik trajniji od mjedi, kako bi rekli drevni Rimljani. Ovakva knjiga je jedinstvena u stručno-znanstvenom svijetu. Prva ovakva u nas i u svijetu. Ona je putokaz kada sazriju prilike i za »Ilustriranu floru SFRJ«.

prof. J. Kovačević